

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQShUNOSLIK UNIVERSITETI

«KELISHILDI»

Oliy va o'rta maxsus ta'lism
vazirligi

2021 y.

«TASDIQLAYMAN»

TDSHU rektori
G.Rixsiyeva

«15» 07 2021 y.

5A120102 Lingvistika (fors tili)

magistratura mutaxassisligiga kiruvchilar uchun
maxsus (ixtisoslik) fanlaridan

D A S T U R

Toshkent - 2021

Annotatsiya

Dastur 5A120102 - Lingvistika: fors tili magistratura mutaxassisligiga kiruvchilar uchun maxsus (ixtisoslik) fanlaridan 5120100 – Filologiya va tillarni o‘qitish (fors tili) ta’lim yo‘nalishining 2017-2018 o‘quv yili uchun tasdiqlangan o‘quv rejasidagi fanlar asosida tuzilgan.

Tuzuvchilar:

Mirzaxmedova H.V. – TDSHU “Eron-afg‘on filologiyasi” kafedrasi
mudiri, PhD, dotsent.
Quronbekov A. – TDSHU “Eron-afg‘on filologiyasi” kafedrasi
professori, f.f.d.

Taqrizchilar:

Vaxidov A.A. - TDSHU “Eron-afg‘on filologiyasi” kafedrasi
dotsenti, f.f.n.
Nuriddinov N. - TDSHU “Eron-afg‘on filologiyasi” kafedrasi
dotsenti, PhD

Dastur Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021 yil 01 iyuldagি 11-sonli majlisida muxokama qilingan va tasdiqlangan.

Kirish

Mazkur dastur Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti magistraturasining 5A120102 - Lingvistika: fors tili mutaxassisligiga kirish imtihonlari uchun tuzilgan va unda 5120100–Filologiya va tillarni o‘qitish (fors tili) ta’lim yo‘nalishi o‘quv rejasidagi Fors tili va Fors tili nazariy grammatikasi fanlariga tegishli mavzular qamrab olingan.

Universitet magistraturasi mutaxassisliklarining barchasida mutaxassislikka mos fanlar bo‘yicha kirish imtihonlari yozma ish shaklida o’tkaziladi. Yozma ishlar topshiriqlari uch qismdan iborat qilib belgilanadi va 100 ballik baholash mezonlari qo’llanadi:

- 1.Birinchi qism fanning umumnazariy masalalari – 30 ball;
- 2.Ikkinchi qism tegishli mamlakat yoki mintaqaga oid masalalar – 30 ball;
- 3.Uchinchi qism sharq tillaridan tegishli mazmun va hajmdagi matnlarning ona tiliga yozma tarjimasi – 40 ball.

100 ballik baholash mezonlari dastur nihoyasida keltiriladi.

I.Fors tili

Alifbo. Undoshlar. Unlilar. Diftonglar. So‘z turkumlari. Fors tilining morfologik xususiyatlari. Fors tilida otlar. Fors tilida son kategoriysi. Fors tilida olmosh. Fors tilida sifat va sifat darajalari. Fors tilida miqdor sonlar. Fors tilida tartib sonlar. Numerativlar. Fors tilida fe’l. Fe’l turlari (sodda, murakkab, prefiksli). Fors tilida fe’llarning tuslanishi. Fors tilida modal fe’l va so‘zlar. Fors tilida sifatdosh va ravishdosh. Fe’l mayllari. Fors tilida zamon turlari. Fors tilida nisbat. Fors tilida old va ort ko‘makchilar. Fors tilida izofali, bitishuvli, ko‘makchili so‘z birikmalari. Fors tilida bosh bo‘laklar. Fors tilida ikkinchi darajali bo‘laklar. Fors tilida ismiy-kesimli sodda gaplar. So‘roq gaplar. Qo‘shma gaplar va uning turlari.

II.Fors tili nazariy grammatikasi

Fonetika. Unli fonemalar va ularning klassifikatsiyasi. Ularning uzunligi va qisqaligi haqida tushuncha. Undosh tovushlar va ularning klassifikatsiyasi.

Morfologiya. Fors tilidagi so‘z turkumlarining umumiyl tavsifi. Ot va sifat, otlar va turkumlash muammolari. Otning grammatik kategoriyalari. Son kategoriysi. Otlarda ajratuv kategoriysi. Artikl. Sifat. Asliy va nisbiy sifat. Sifat darajalari. Fe’l kategoriyalari: darajalar, mayllar, zamonlar. Fe’lning funksional shakllari (tuslanishsiz fe’llar). Infinitiv. Sifatdoshlar: hozirgi, o‘tgan, kelasi zamon. Ravish. Asliy ravishlar. Boshqa so‘z turkumlaridan o‘zlashgan ravishlar.

So‘zlarni tasnif qilish xususiyatlari. Leksik-semantik guruhlar tasnifi va so‘zning ma’no tarkibi. Fors tili lug‘at boyligining shakllanishida so‘z yasalishi. Affiksatsiya.

Lug‘at boyligining ma’no jihatdan boyish omillari. Fors tili lug‘at fondining shakllanish bosqichlari. Arab tilidan o‘zlashmalar. Arab tilidan ilk klassik davrdagi o‘zlashmalar. Turkiy tilidan o‘zlashmalar. O‘rta asrlardagi turkiy o‘zlashmalar. Yevropa tillaridan o‘zlashmalar. Chet tillaridan o‘zlashgan so‘zlearning moslashuv jarayoni. Hozirgi zamon fors tili terminologiyasi.

Frazeologiya. Ibora va so‘z. Frazeologik iboralarning tasnifi.

III. MUTAXASSISLIKKA OID MATNNI O‘RGANILGAN SHARQ TILIDAN ONA TILIGA TARJIMA QILISH(600-800 b.b.)

Magistraturaga qabul sinovlarining birinchi bosqichida mutaxassislik fanlaridan yozma ishlar topshiriqlari bo'yicha talabalar bilimini baholash mezonlari

Qabul sinovlarini baholash uchun maksimal baho - **100 ball** etib belgilanadi.

Mutaxassislik fanlari bo'yicha kirish sinovi biletlarining har birida 3 tadan savol bo'lib, ular quyidagi mezonlar asosida baholanadi:

1. Birinchi va ikkinchi savollar mutaxassislik fanlariga tegishli bo'ladi. Ularning har biriga yozilgan javoblarni baholash **30 ball** doirasida amalga oshiriladi.

Savol bo'yicha javoblarni baholash quyidagi jihatlarni hisobga olgan holda amalga oshiriladi:

- nazariy va amaliy bog'liqlikda yoritilgan;
- mazmunni yoritishda mustaqil ilmiy mushohada yuritish iqtidori mavjudligi;
- nom va ilmiy atamalarni bilish darajasi;
- keltirilgan faktlarning hozirgi davrdagi jarayonlar, o'zgarishlar bilan o'zaro aloqadorlikda ochib berilganligi, chuqur ilmiy tahlil etilgan hamda xronologik jihatdan to'g'ri yoritilganligi;
- muammoni tizimli mustaqil tahlil qilganligi, o'z fikrini erkin va mustaqil ifoda eta olganligi.

BAHOLASH SHKALASI:

1. Fikr aniq va izchil ifodalangan, barcha savollar mutlaqo to'liq yoritilgan va bunda tegishli ilmiy adabiyotlarga tayanilgan va har tomonlama chuqur asoslangan javoblarga **26-30 ballgacha - a'lo** baho qo'yiladi.

2. Savolga nisbatan to'liq javob berilgan, fikr izchil ifodalangan, lekin bunda tegishli ilmiy va uslubiy adabiyotlarga kamroq e'tibor berilgan bo'lsa, **21-25 ballgacha - yaxshi** baho qo'yiladi.

3. Savolga qisman javob bera olgan va ma'lum darajada ilmiy, o'quv-uslubiy adabiyotlaridan foydalangan bo'lsa, **17-20 ballgacha - qoniqarli** baho qo'yiladi.

4. Fikr aniq ifoda etilmagan, savolga qisman bo'lsada to'g'ri javob berilmagan, tegishli ilmiy, o'quv-uslubiy adabiyotlardan mutlaqo foydalanimagan javoblar uchun **0-16 ballgacha - qoniqarsiz** baho qo'yiladi.

2. Uchinchi savol bo'yicha mutaxassislikka oid (ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy, madaniy, бадиий) mavzulardagi va 600 belgi atrofidagi hajmga ega sharq tilidagi matnni ona tiliga tarjima qilinadi.

Yozma tarjimani baholashda **40 ballik mezon qo'llanadi**. Matn tarjimasi quyidagi mezon asosida baholanadi:

BAHOLASH SHKALASI:

a) matnni to‘liq 100% tarjima qilsa	40 ball
b) 90 % tarjima qilsa	36 ball
v) 80% tarjima qilsa	32 ball
g) 70% tarjima qilsa	28 ball
d) 60% tarjima qilsa	24 ball
e) 50% tarjima qilsa	20 ball
j) 50% dan kam tarjima qilsa	0 ball

Tarjima hajmidan kelib chiqib, baholashda oraliq ballar korsatkichlari ham qollanishi mumkin.

Yozma ish natijalari bo‘yicha sinov yakunida yig‘ilgan ballar jamlanadi va quyidagicha baholanadi:

1. 86 - 100 ballgacha – “a’lo”;
2. 71 - 85 ballgacha – “yaxshi”;
3. 56 – 70 ballgacha – “qoniqarli”;
4. 0 – 55 ballgacha – “qoniqarsiz”

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демоқратик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. Ўзбекистон Республикаси Президентининг лавозимида киришиш тантанали маросимига бағ‘ишланган Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисидаги нутqi. –Т.: “Ўзбекистон” НМИУ, 2016. – 56 б.
2. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тарафдиётини ва халқ фаровонлигининг гарови. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси кабул килинганинг 24 йиллигига бағишлиланган тантанали маросимдаги маъруза 2016 йил 7 декабрь. – Т.: “Ўзбекистон” НМИУ, 2016. – 148 б.
3. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга кўрамиз. - Т.: “Ўзбекистон” НМИУ, 2017. – 488 б.
4. Abdusamatov M. Fors tili. –Т., 2007.
5. Азимджанова Д. Учебник персидского языка. –Т., 2012.
6. Moqaddam A.S. Persian Language. Book one: Basic lessons. –Tehran, Council for Promotion of Persian Language and Literature, 2007.
7. Moqaddam A.S. Persian Language. Book two: The Capital of Iran. –Tehran, Council for Promotion of Persian Language and Literature, 2007.
8. Moqaddam A.S. Persian Language/Textbook. Book three: Iran today. –Tehran, Council for Promotion of Persian Language and Literature, 2007.
9. Moqaddam A.S. Persian Language/Textbook. Book four: History, Culture and civilization of Iran. –Tehran, Council for Promotion of Persian Language and Literature, 2007.
10. Пейсиков Л.С. Очерки по словообразованию персидского языка. –М.: изд-во МГУ, 1973.
11. Пейсиков Л.С. Лексикология современного персидского языка. –М.: Изд. МГУ, 1975.
12. Рубинчик Ю.А. Основы фразеологии персидского языка. –М., 1981.
13. Рубинчик Ю.А. Грамматика современного персидского литературного языка. Монография. –М., 2001.
14. Quronbekov A., Vohidov A., Ziyayeva T. Fors tili. –Т., 2006.
15. Quronbekov A., Vohidov A., Ziyayeva T. Fors tili. –Т., 2009.

Internet saytlari

16. www.zivonet.uz
17. www.persianbook.org
18. www.persian-language.org